

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Галяс Людмила Володимирівна

УДК 657

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ НА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
(НА ПРИКЛАДІ ФГ «ЛІДИХІВ-ПРИСЯЖНЮК»)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Тернопіль – 2019

Дипломною роботою за ОКР «Магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Павликівська Ольга Іванівна
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя;

Завідувач кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту

О.С. Білоус

Захист відбудеться “24” грудня 2019 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, ауд. 24.

З дипломною роботою за ОКР «Магістр» можна ознайомитись на кафедрі бухгалтерського обліку і аудиту Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Становлення ринкових відносин зумовлюється різноманітністю форм, способів і методів господарювання, у зв'язку з чим виникає нагальна потреба відповідного інформаційного наповнення управлінської діяльності. Провідна роль у вирішенні цієї проблеми належить бухгалтерському обліку, що є основною формою взаємозалежного і взаємообумовленого спостереження виробничих процесів і забезпечення доцільності, ефективності та законності відображення явищ.

Сучасні процеси трансформації економічних відносин у аграрній сфері вимагають кардинальної зміни форм і методів управління. Для цього на практиці створюються нові організаційно-правові структури на основі інтеграції сільськогосподарського і промислового капіталів.

Одночасно з цим відбувається реформування бухгалтерського обліку, впровадження національних стандартів, які повинні задовольнити потреби управління всіх типів підприємств багатокладної економіки. Виникає необхідність дослідження відповідності якісних характеристик інформації і показників, що формуються системою бухгалтерського обліку, потребам усіх рівнів управління інтегрованих формувань. Для налагодження взаємодії аграрного та промислового капіталів слід також визначити інформаційні потреби галузей економіки й можливості системи бухгалтерського обліку як з позиції напрацьованої нормативної бази, так і з позиції досягнення системи в контексті розвитку бухгалтерських шкіл.

Враховуючи роль аграрного сектору у вирішенні продовольчої безпеки держави, на сучасному етапі економічного розвитку потрібно розробити напрями поліпшення бухгалтерського обліку сільськогосподарської діяльності. Це сприятиме підвищенню його значення в управлінні економікою та дасть змогу досягти раціонального й ощадливого використання ресурсів, запобігти виникненню непродуктивних витрат і втрат, а також забезпечити збереження матеріальних цінностей підприємства.

Проблеми організації і методики бухгалтерського обліку постійно знаходяться в центрі уваги науковців і економістів усіх країн світу. Серед вітчизняних вчених вагомий внесок у розвиток бухгалтерського обліку на різних історичних етапах зробили М.Т. Білуха, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Веріга, А.М. Галаган, Т. Гольц, Я.А. Гончарук, М.Я. Дем'яненко, В.А. Дерій, Н.І. Дорош, І.А. Єфремов, В.М. Жук, О.О. Канцуров, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Ковальчук, В.Б. Мосаковський, П.П. Німчинов, М.Ф. Огійчук, Ю.І. Осадчий, В.М. Пархоменко, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, В.О. Шевчук та інші. Серед зарубіжних учених – Д. Мидлтон, М.Ф. Ван Бреда, Д. Мей, Г. Мюллер, В.Ф. Палій, В. Патон, Я.В. Соколов, Д. Форрестер, І. Шер, Е. Шмаленбах.

У наукових працях дослідників знайшли відображення різні аспекти бухгалтерського обліку. Однак окремі публікації з даної тематики не містять вирішення існуючих проблем. Серед них основними є: організація бухгалтерського обліку і складання звітності сільськогосподарських

товаровиробників, на прийняття управлінських рішень яких впливають інтеграційні процеси, організація обліку внутрішньогосподарських відносин, методика визначення зведеного результату, які мають враховувати галузеву специфіку й особливості розвитку інтеграції.

Об'єктивна необхідність поглиблення теоретичного обґрунтування принципів побудови бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах як системної суспільно-економічної категорії та підвищення ефективності діяльності суб'єктів економіки у сферах виробництва матеріальних і суспільних благ для прискорення економічного розвитку обумовила вибір теми роботи, її мету й основні завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою бакалаврської роботи є оцінка методичних основ бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту сільськогосподарських підприємств. Для досягнення мети було поставлено і вирішено такі теоретичні й практичні завдання:

- з'ясувати економічну сутність, призначення та роль суб'єктів господарювання, їх основні ознаки, властиві для них у різних сферах економічної діяльності суспільства, на основі чого розкрити основні принципи організації бухгалтерського обліку як внутрішніх інституційних одиниць;

- обґрунтувати основні теоретичні положення відповідно до сучасного розуміння сутності й функцій бухгалтерського обліку;

- конкретизувати сутність визначення “поточні біологічні активи”, “довгострокові біологічні активи” в умовах інституційних перетворень, базованих на структуруванні власності;

- проаналізувати склад і структуру джерел формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання за джерелами формування й дотримання їх ієрархії за ступенем безпечності.

Об'єкт дослідження. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит сільськогосподарських підприємств (на прикладі ПАП «Аркадія»).

Предмет дослідження. Теорія і практика організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту у фермерському господарстві «Аркадія».

Методи дослідження. У процесі дослідження використані методи: логіки, системного аналізу й синтезу – для критичного дослідження положень сучасних економічних та облікових теорій, природи суб'єктів господарювання й організації їх бухгалтерського обліку, ступеня релевантності та узгодженості законодавчих і нормативних актів; кількісного аналізу економічних показників з метою виявлення економічної ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, узагальнення статистичних даних, що характеризують структуру і динаміку розвитку суб'єктів економічної системи.

Інформаційна база дослідження – правові та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Державної податкової адміністрації, Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державного комітету статистики України, монографічна й спеціальна література, статистичні матеріали.

Структура, зміст та обсяг роботи. Дипломна робота за ОКР «Бакалавр» складається з вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету і задачі дослідження, об'єкт і предмет дослідження, практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі “**Бухгалтерський облік як інформаційна система сільськогосподарського підприємства**” зосереджено основну увагу на економічних механізмах та сутнісній характеристиці діяльності фермерських господарств. Визначено особливості організації обліку та звітності в фермерських господарствах.

У другому розділі – “**Особливості методики бухгалтерського обліку у фермерських господарствах**” визначено облік внесків до складеного капіталу та бухгалтерський та податковий облік біологічних активів. Досліджено облік доходів та витрат фермерського господарства.

У третьому розділі – “**Організація аналізу та аудиту у сільському господарстві**” оцінено інформаційне забезпечення аналізу на сільськогосподарських підприємствах. Розкрито особливості аудиту аграрних підприємств.

У четвертому розділі – “**Аналіз виробництва та реалізації продукції рослинництва**» здійснено загальну оцінку витрат та собівартості продукції ФГ «Лідихів-Присяжнюк». Проаналізовано собівартість продукції рослинництва.

У п'ятому розділі – “**Шляхи оптимізації виробничого процесу ФГ «Лідихів-Присяжнюк»**» проаналізовано показники рентабельності діяльності підприємства та резерви зниження собівартості рослинництва.

У шостому розділі – “**Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях**” оцінено стан охорони праці на підприємстві, а також оцінено фактори впливу радіоактивного забруднення на технологічний процес виробництва і заходи захисту.

ВИСНОВКИ

У результаті написання дипломної роботи розглянуто та узагальнено організаційно-методологічні аспекти обліку, аналізу і аудиту у фермерських господарствах, що призвело до отримання наступних результатів:

Розвиток перетворень в аграрному секторі економіки пов'язаний із поширенням такої форми сільськогосподарських підприємств як фермерські господарства.

Основною вимогою системи управління фермерським господарством є достовірне та вчасне забезпечення системи управління підприємством інформацією про його фінансово-господарську діяльність, зокрема: про наявне в

майно, обсяги виробництва продукції, доходи і витрати, зобов'язання, результати діяльності. Удосконалення системи управління та розвиток фермерських господарств залежить від якості процесу організації системи обліку, що потребує врахування особливостей організації такого виду сільськогосподарських підприємств.

В умовах функціонування фермерських господарств бухгалтерський облік є основним джерелом інформації для прийняття рішень. Обсяг такої інформації визначається виробничою та економічною доцільністю. Інформація бухгалтерського обліку дозволяє: діагностувати його стан, визначити виробничі витрати й дохід, норму рентабельності як для господарства загалом, так і для окремих його галузей.

Таким чином, на вартість випуску готової продукції впливає такий показник, як собівартість, її показники відображають ступінь використання ресурсів, якість процесу праці загалом.

Обсяг матеріальних витрат у 2018 році збільшилась порівняно із 2017 роком на 0,78 %. Витрати на оплату праці збільшились відносно 2017 року на 0,87 %. Відбулось незначне зростання відрахувань на соціальні заходи (0,32 %) та збільшення амортизації на 0,38 %. Значних змін зазнали інші операційні витрати у 2018 році вони зменшились відносно 2017 року на 2,34 %.

Таким чином, у 2018 році відбулось зростання всіх витрат діяльності на ФГ «Лідихів-Присяжнюк» окрім інших витрат. Причому видно зростання собівартості реалізованої продукції на 1364,6 тис. грн. при збільшенні інших операційних витрат на 697,8 тис. грн. У цьому ж періоді підприємство отримало виручку від реалізації продукції на 644,5 тис. грн. менше ніж у попередньому періоді і власне за рахунок цього чистий прибуток у 2018 році менший за прибуток попереднього періоду на 18,4%.

ФГ «Лідихів-Присяжнюк» займається рослинництвом, яке є одним із головних галузей сільського господарства. Порівняно зі встановленим завданням у 2018 році підприємство використало коштів більше на 1369,8 тис. грн. Слід відзначити, що значно знизився і рівень окупності витрат. Якщо завданням передбачалося одержати на 1 грн. витрат 84,11 коп. продукції, то фактично маємо 91,90 коп. Розраховане відхилення витрат називається відносним. Абсолютне ж відхилення – це різниця між фактичними і базовими витратами (запланованими, за минулий рік). На підприємстві його розмір становив +2270,1 тис. грн.

Рентабельність ФГ «Лідихів-Присяжнюк» у 2017 році нижча у порівнянні з 2016 роком. Рентабельність реалізації зменшилась на 2,92%, рентабельність витрат — на 3,1%. Рентабельність у 2018 році різко знизилась порівняно із 2017 роком. Рентабельність реалізації зменшилась на 22,21%, рентабельність витрат – 18,61%. Зменшення доходу призвело до зниження рентабельності 5,23%, а збільшення витрат до зменшення цього показника на 16,98%, що в сукупності склало 22,21%.

АНОТАЦІЯ

Галяс Л.В. Організація обліку, аналізу та аудиту на сільськогосподарських підприємствах (на прикладі ФГ «Лідихів-Присяжнюк»). - Рукопис.

Дипломна робота за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2019.

У роботі розглянуті теоретичні та методичні аспекти облікового та аналітичного забезпечення управління сільськогосподарського підприємства.

Зокрема узагальнено концептуальні підходи та еволюцію теорії витрат; визначено місце витрат в складі об'єктів бухгалтерського обліку. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Проаналізовано стан бухгалтерського обліку витрат, калькулювання собівартості продукції та особливості звітності в сільському господарстві. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення організації та методики облікового забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств в умовах створення глобальних виробничих структур та вдосконалення структур управління.

Ключові слова: бухгалтерський облік, управління, управлінські рішення, об'єкти обліку, внутрішньогрупові витрати, собівартість, калькулювання, звітність, центри відповідальності.

ANNOTATION

Galas LV Organization of accounting, analysis and audit at agricultural enterprises (on the example of FG "Lidikhiv-Prisyajnyuk"). - Manuscript.

Thesis on specialty 071 - Accounting and taxation. - Ivan Puliuyi Ternopil National Technical University. - Ternopil, 2019.

The theoretical and methodological aspects of accounting and analytical support of agricultural enterprise management are considered in the paper.

In particular, conceptual approaches and evolution of cost theory are generalized; the place of expenses in accounting objects is determined. Proposals for improvement of accounting at agricultural enterprises have been developed. The state of accounting of expenses, costing of production and features of reporting in agriculture are analyzed. Proposals for improvement of the organization and methods of accounting support of agricultural enterprises' cost management in the conditions of creation of global production structures and improvement of management structures have been developed.

Keywords: accounting, management, management decisions, accounting objects, intragroup expenses, cost, costing, reporting, responsibility centers.